

Aanleiding en context

Op 18 december 2020 keurde de Vlaamse Regering de startnota voor de opmaak van het GRUP Leidingstraat Antwerpen-Ruhr (Geleen) goed. De Vlaamse overheid wil met de opmaak van het RUP de vereiste planologische basis creëren voor de realisatie van een nieuwe leidingstraat voor ondergrondse pijpleidingen. Het planningsproces verloopt in (fases die elk resulteren in een nota. De startnota is de eerste nota in dit proces. Later volgen de scopingsnota, voorontwerp GRUP, ontwerp GRUP, GRUP. De startnota beschrijft de aanleiding, beleidscontext, doelstellingen/planvoornemen, het plangebied én het nog te voeren onderzoek (milieueffecten, veiligheid, maatschappelijke kosten-baten analyse). De startnota kan door het publiek geraadpleegd worden in de periode van 2 maart tot en met 30 april 2021. In toepassing van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wordt over deze startnota aan elke betrokken gemeente, waaronder ook As, advies gevraagd.

Het GRUP Leidingstraat Antwerpen-Ruhr (Geleen) heeft als doel een reservatiestrook vast te leggen voor een ondergrondse leidingstraat tussen de haven van Antwerpen tot aan de grens met Nederland (Geleen) en verder tot het Ruhrgebied. Een aantal chemieclusters zoals Geel, Meerhout, Beringen en Tessenderlo kunnen hierop aantakken.

Een leidingstraat is een zone waarin pijpleidingen gebundeld kunnen worden aangelegd i.f.v. het transport van verschillende (gevaarlijke) stoffen en producten over lange afstand. In het voorliggende ontwerp is dit een strook van 45 meter breed met een capaciteit van ongeveer 5 à 8 leidingen van nationaal belang. De veiligheidszone van 5 meter breed is vervat in de breedte van 45 meter.

De noodzaak van de leidingstraat wordt in de startnota uitvoerig gemotiveerd. Zo is er een economisch motief omdat de pijpleidingen bijdragen aan een verdere ontwikkeling van de haven van Antwerpen en de chemische clusters in het ENA (Economisch Netwerk Albertkanaal), zorgen pijpleidingen voor een veilige en duurzame manier om grondstoffen te transporteren, zijn er potenties in de energietransitie door het transport van ondermeer waterstof en CO₂, ...

De reservatiestrook voor de leidingen start in de Antwerpse haven en kruist de Maas ter hoogte van Maasmechelen of Dilsen-Stokkem (met verdere doorsteek naar Geleen en het Ruhr-gebied)

Argumentatie

De startnota erkent dat de aanleg van een leidingstraat van 45 meter breedte een impact zal hebben op verschillende vlakken. Zo kunnen bestaande gebouwen getroffen worden, zijn er belangrijke technische aandachtspunten en heeft een leidingstraat een niet te ontkennen impact op de open ruimte en bosgebieden.

In de startnota worden 3 alternatieve tracés geselecteerd met telkens twee eindpunten, Dilsen-Stokkem en Maasmechelen:

- Noordelijk tracé (open ruimte variant): vnl. door open ruimte gebieden ten noorden van het kanaal;
- Zuidelijk tracé (infrastructuurvariant vnl. ten zuiden van de infrastructuurbundel Albertkanaal en E314);
- Gecombineerd tracé

Enkel het Noordelijk tracé met eindpunt Dilsen-Stokkem gaat niet over het grondgebied van As, de andere tracés wel.

De voorgestelde tracés van de leidingstraat die onze gemeente doorkruisen liggen aan de rand van het grondgebied van As. Hier situeren zich waardevolle groengebieden die de gemeentegrenzen overschrijden. Beide tracés doorsnijden ruimtelijk erg kwetsbare gebieden (bossen, heidegebieden, beekvalleien, graslanden, vijvers,...) die in veel gevallen behoren tot beschermde landschappen, het VEN, vogel- en habitatrictlijnen, ... Eén tracé situeert zich ter hoogte van Klaverberg richting

Maasmechelen; het andere tracé doorkruist de Bosbeekvallei en gaat via een open ruimtegebied richting Dilsen-Stokkem.

Aangezien de twee voorgestelde tracés op het grondgebied van As een grote impact op de waardevolle natuurgebieden Klaverberg, de Bosbeekvallei en Caelenhaeg zullen hebben geeft het schepencollege vanuit dit standpunt een negatief advies voor de tracés die onze gemeente of de gemeente As doorkruisen.

Aangezien de aanleg van een leidingstraat een grote impact zal hebben voor onze gemeente en de beschikbare ruimte. Beschrijven we de twee voorgestelde tracés op ons grondgebied. Het betreft enerzijds het tracé aan de westzijde van de gemeente (tracé West – Klaverberg) en anderzijds het tracé aan de Noord en Oostzijde van de gemeente (tracé Noord-Oost – Bosbeekvallei)

Tracé Noord-Oost - Bosbeekvallei

Dit tracé kan niet weerhouden worden aangezien door de aanleg van een leidingstraat de verstoring van de Bosbeekvallei en de Caelenhaeg te groot is. Bijkomend heeft de leidingstraat een grote impact op het gebruik van de gronden binnen het landbouwgebied.

De leidingstraat wordt voorzien in het herbevestigd agrarisch gebied. In de startnota wordt aangegeven dat de gronden waarop de leidingstraat voorzien wordt nog steeds kunnen gebruikt worden voor grondgebonden landbouw en dat er vergoedingen voor het geleden verlies tegenover staan. Toch kan niet ontkend worden dat er een ernstige verstoring is van de bodemstructuur en dat de aanleg van leidingen in de ondergrond een waardevermindering betekent van deze gronden.

Dramatischer nog is de verstoring van de Bosbeekvallei. Het betreft hier een zeer waardevol en kwetsbaar deel van de Bosbeek. De natuurwaarden die hierdoor direct en indirect bedreigd worden, zijn Europees erkend en beschermd, o.a. via de Europese Habitatrichtlijn, als onderdeel van het Natura 2000-netwerk. Concreet gaat het om het habitatrichtlijngebied 'Bosbeekvallei' met 16 beschermde habitats (o.a. ondiepe beken met beekprik, valleibossen, vochtige verlandingsvegetaties, natte heide,..) en 6 beschermde plant- en diersoorten (o.a. heikkikkers, poelkikker, drijvende waterweegbree,..)

De vallei van de Bosbeek is een uniek ecosysteem met natuurwaarden die sterk gebonden zijn aan de aanwezigheid van uittredend grondwater (kwel). Dit leidde tot een weelderige plantengroei, die in duizenden jaren een veenpakket van organische materiaal opbouwde. Dit veenpakket verdraagt geen enkele vorm van grondwaterstandsvaling. Gebeurt dat toch, zelfs in zeer beperkte mate, dan komt het

veen in contact met zuurstof en komen grote hoeveelheden voedingsstoffen en CO² vrij. Dit zal een impact hebben op de soortensamenstelling en het functioneren van het gehele ecosysteem. Deze beekvallei met een ondergrondse infrastructuur kruisen houdt dan ook grote risico's in. Ook de trajecten die verder parallel aan en in de flank van de vallei voorzien worden, kunnen indirect een impact hebben. Zij kunnen immers verstorend werken op de toevoer van grondwater vanuit de hogere omringende zandgronden naar de vallei. Het kans bestaat immers dat ondoordringbare grondlagen doorbroken worden en/of dat een versterkte drainagewerking ontstaat door een gewijzigde bodemsamenstelling of dichtheid.

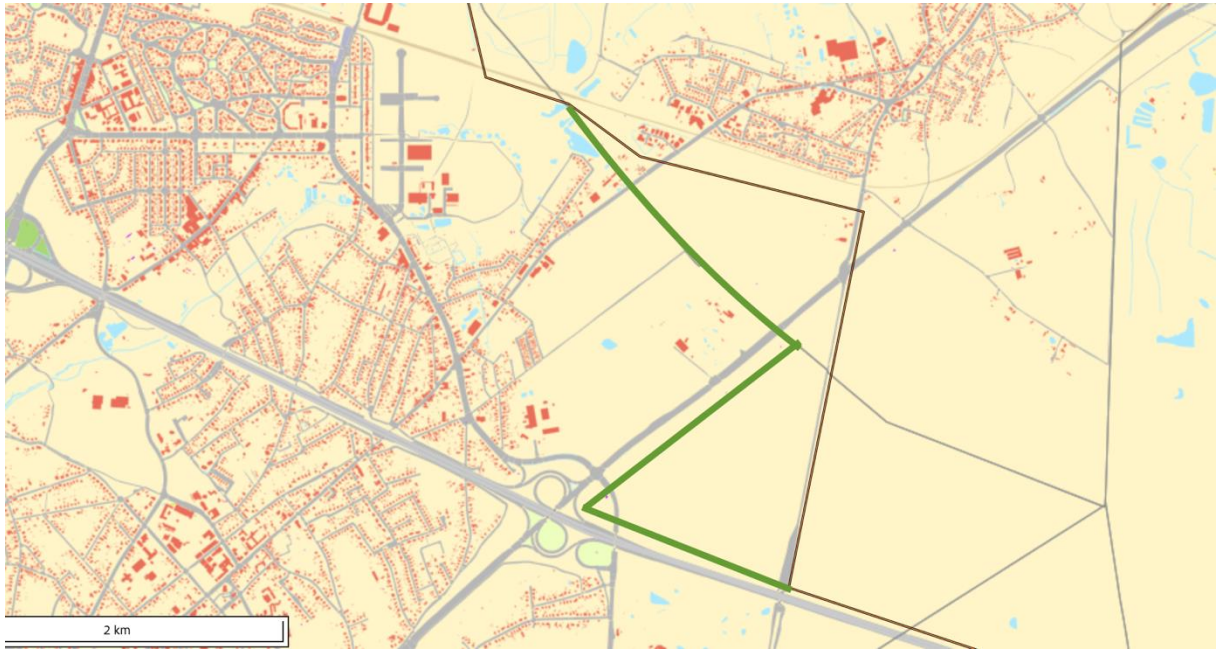
Verder wordt de leidingstraat aangelegd ter hoogte van de Caelenhaag. Op geomorfologisch vlak (typische dalvorm) en vanuit biologisch standpunt (eeuwenoude haagbeuken en enkele knoteiken) is dit een uniek stukje natuur. Caelenhaag is qua dalprofiel het typevoorbeeld van een zijdalletje van de Bosbeek dat tot stand is gekomen door afvoer van sneeuwsmeltwater tijdens de korte zomers van Saale- en Weichselijstijd. Nadien werd door de verticale erosie ook nog de grondwatertafel aangesneden.

Er dient geconcludeerd te worden dat dit tracé door dit uiterst waardevol gebied geen optie is. De ingrepen voor een leidingstraat hebben een zeer grote ecologische impact op een waardevol en kwetsbaar gebied en dient dan ook vermeden te worden.

Tracé West - Klaverberg

Dit tracé kan ook niet weerhouden worden aangezien door de aanleg van een leidingstraat de verstoring van de Klaverberg te groot is. Klaverberg is een omvangrijk complex van mijnsteenbergen, bossen, heiden en duinen van ruim 1100 ha en is sinds 2020 onderdeel van het Nationaal Park Hoge Kempen. Een leidingstraat door dit gebied zal voor versnippering zorgen. Daarnaast zal hier ook direct biotoopverlies zijn, met name van droge structuurrijke heide (en dat over een lengte van bijna 400 meter) en bos.

De impact op de bebouwde omgeving is eerder beperkt, wel loopt dit tracé door de KMO-zone ter hoogte van de Steenweg/Ambachtslaan. Gezien dit gebied ook al met een Nato-pipeline belast is, maakt dat, door de aanleg van een leidingstraat door deze KMO-zone, de ontwikkelingsmogelijkheden van deze gronden en het bedrijventerrein nihil zijn. Daarom stellen wij als mogelijk alternatief voor om de inplanting van de leidingstraat te verleggen in de richting van de gemeentegrens en vandaar parallel aan de N75 (Europalaan) te leggen t.h.v. de hoogspanningsleidingen tot aan het oprittencomplex E314. Vanaf dat punt kan de leidingstraat parallel aan de autosnelweg voorzien worden. Het oversteken van de Europalaan is hierdoor ook minder complex dan de aanleg van de leidingstraat langs de Bilzerweg en de doorkruising van het kruispunt Bilzeweg met de Europalaan.

Om de leidingstraat te kunnen aanleggen, moeten omvangrijke bossen over een breedte van 45 meter ontbost worden. Gezien er geen nieuwe bomen of diep wortelende struiken kunnen aangeplant worden in de leidingstraat, geeft de leidingstraat aanleiding tot een versnippering van het aaneengesloten bosareaal. De impact van deze ontbossing op het functioneren van de boscomplexen moet verder onderzocht worden.

Het verlies aan natuurwaarde door de ontbossing kan gecompenseerd worden door het inzetten op het verbinden van natuurgebieden in de omgeving van As. Er dient gezocht te worden naar een ecologisch evenwicht. In het MER dient onderzocht te worden hoe het project leidingstraat compatibel is met landschappelijk gewenste ecologische verbindingen tussen het Militair Domein, Klaverberg en het Nationaal Park Hoge Kempen. Het onderzoek zou moeten nagaan hoe deze ecologische corridors en verbindingen mee vorm kunnen gegeven worden.

Concreet gaat het over het wegwerken/overbruggen van volgende barrières:

- De Steenweg (aanleg van een (heide)corridor Klaverberg/spoor)
- De Europalaan (aanleg van een ecoduct ter hoogte van Horensberg)

Na ontbossing vraagt het gebied om een gepaste inrichting en beheer van de ontboste zones. Er dient verder onderzocht te worden hoe deze inrichting en beheer kan bijdragen tot een sterke openruimteverbinding. De stelling dat op de reserveringszone een ecologisch waardevol biotoop zal ontstaan lijkt niet erg waarschijnlijk indien er over een langere periode meerdere projecten voor een pijpleiding van de zone gebruik maken, met telkens de noodzakelijk tot graafwerken. Dit zal het ontstaan van een stabiele vegetatie van heide en heischraal grasland verhinderen. Er dient onderzocht te worden hoe het herhaaldelijk tenietdoen van de natuur kan gerijmd worden met de wenselijkheid om ter hoogte van de leidingstraat volwaardige (heide)natuur te ontwikkelen.

De inplanting van de leidingstraat moet verenigbaar zijn om toekomstige projecten i.k.v. de ontwikkelingen van het Nationaal Park Hoge Kempen en de ontwikkelingen i.k.v. het strategisch project Kolenspoor. Dit lijkt ons met de huidige plannen zeer onwaarschijnlijk en dient verder onderzocht te worden.